

Barłóżnia Wolsztyńska PLH300028

Specjalny obszar ochrony siedlisk Barłóżnia Wolsztyńska PLH300028 ma powierzchnię 22,96 ha (wg SDF - 22,02 ha). Jest on położony w całości (100%) na terenie administrowanym przez nadleśnictwo. Obszar ten został zatwierdzony w marcu 2009 roku.

Ostoja obejmuje pododdziały: 221a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, ~a, ~b, ~c, ~h, ~j, ~k, ~l, ~m, ~n w obrębie Rakoniewice.

Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 6 lipca 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Wielk. 2016, poz. 4446).

Ostoja obejmuje podmokłą, zatorfioną nieckę otoczoną lasami sosnowymi. Przedmiotami ochrony obszaru są dwa gatunki zwierząt: strzebla błotna *Rhynchocypris percunurus* (6236), traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* (1166) oraz jedno siedlisko przyrodnicze: Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne kod 3160. SDF wymienia jeszcze jedno siedlisko przyrodnicze występujące w obszarze: Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji kod 7120.

Wartość przyrodnicza i znaczenie:

Stan populacji strzebli błotnej i traszki grzebieniastej jest regularnie kontrolowany przez RDOŚ w Poznaniu. Od 2015 r. traszka grzebieniasta nie została odnotowana w obszarze. Pomimo niewielkiego udziału ilościowego występującej tu ryby - strzebli błotnej *Rhynchocypris percunurus* - kilkaset osobników, ze względu na silną izolację tego obszaru oraz na fakt, że jest to najbardziej wysunięte na zachód stanowisko tego gatunku w Europie, wymaga ono zabezpieczenia i ochrony. Ten gatunek ryby wpisano do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt jako gatunek silnie zagrożony (endangered - EN). Jest to jedno z 25 stanowisk strzebli błotnej w Polsce. Zgodnie z SDF-em obszaru ocena ogólna strzebli błotnej została określona jako B.

Jeszcze na początku XXI w. siedliskiem strzebli błotnej było kilka małych i silnie zamulonych wyrobisk torfu, powstałych w wyniku jego ręcznej eksploatacji na śródleśnym rozległym torfowisku o długości około 270 m i maksymalnej szerokości 75 m. Dwa doły potorfowe i dwa rowy potorfowe, znajdujące się w południowej części torfowiska, przetrwały do początków bieżącego stulecia i jeszcze w 2005 roku wszystkie z nich były stale zamieszkiwane przez strzeblę błotną. W okresach wysokiego poziomu wody jej lustro mogło pokrywać niemal całe torfowisko, wypełniając wszystkie zagłębienia terenu, co ułatwiało przemieszczenia ryb między torfiankami. Po raz ostatni taką sytuację obserwowano w latach 2011-2012 w efekcie powodzi, która miała miejsce w kraju w 2010 r. Od 2013 roku obserwowano stopniowe wysychanie torfowiska wskutek niedoboru opadów atmosferycznych i długich okresów upalnej pogody. Prawdopodobnie już w 2014 roku występowanie strzebli błotnej było ograniczone tylko do jednego, największego wyrobiska torfu o powierzchni lustra wody około 200 m² i maksymalnej głębokości najwyżej 0,4 m. W szczytowym okresie suszy hydrologicznej (sierpień 2015 r.) powierzchnia lustra wody w torfiance zmniejszyła się do zaledwie 2 m², a głębokość wody spadła do kilku cm. Siedlisko i resztki populacji strzebli błotnej (około 100 osobników) uratowano w ostatnim momencie. W celu utrzymania wody w zbiorniku, nadleśnictwo własnym kosztem dołało wody do torfianki. Następnie w dniu 29.08.2015 r. przeprowadzono zabieg czynnej ochrony, polegający na odmuleniu tego zbiornika i dwóch leżących tuż obok, już bezrybnych rowów potorfowych, oraz na ich połączeniu w jeden akwen o łącznej powierzchni około 400 m² i maksymalnej głębokości 1,2-1,3 m. Na czas wykonywania zabiegów hydrotechnicznych ryby zostały przeniesione do Instytutu Rybactwa Śródlądowego, Zakład Rybactwa Stawowego w Żabiańcu. Obecny stan populacji strzebli w obszarze jest wynikiem działań ochronnych zrealizowanych zimą 2006/2007, kiedy usunięto podrosty sosny i olszy czarnej oraz w roku 2015, kiedy pogłębiono torfiankę, w której bytują ryby.

Obecność strzebli błotnej w lokalnych wyrobiskach torfu po raz pierwszy stwierdzono w 1992 roku i potwierdzano ten fakt kolejno w latach 2005, 2011-2013 i 2015-2017. Liczebność populacji tej ryby nigdy nie była duża, gdyż szacowano ją na 100-200 osobników starszych niż jednoroczne. Głównym czynnikiem ograniczającym były zapewne skrajnie małe rozmiary i silne wyptycenie wszystkich torfianek. Po odmuleniu torfianek w 2015 roku, po raz pierwszy stwierdzono liczną obecność obcego inwazyjnego karasia srebrzystego *Carassius gibelio* i jego mieszańców z rodzimym karasiem pospolitym *C. carassius*. W 2017 roku liczebność populacji karasia oceniono, na co najmniej dziesięciokrotnie większą od populacji strzebli błotnej.

Przeprowadzone w 2016 r. prace fitosocjologiczne nie potwierdziły występowania w obszarze, wymienionych w SDF-ie siedlisk przyrodniczych: 3160 i 7120. Siedlisko „3160 Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne” zostało zlikwidowane ze względu na antropogeniczny charakter zbiornika wodnego w oddz. 221i, co dyskwalifikuje go jako siedlisko przyrodnicze. Zbiorowiska roślinne występujące w sąsiedztwie zbiornika wodnego zostały sklasyfikowane jako siedlisko przyrodnicze „7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*).

Nie potwierdzono występowania wymienianego w SDF siedliska „7120 Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji” w obszarze. Ponadto w granicach obszaru zidentyfikowano jeden płat siedliska przyrodniczego „4030 Suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion, Pohlio-Callunion, Calluno-Arctostaphylion*).

Podczas prac fitosocjologicznych potwierdzono występowanie trzech gatunków chronionych: rosziczka okrągłolistna (*Drosera rotundifolia*), grzybieńce północne (*Nymphaea candida*) i pływacz zwyczajny (*Urticularia vulgaris*).